

DOI 10.33099/2618-1614-2021-16-3-28-35

УДК 355.354(477)

М. М. Олещук,*командувач Повітряних Сил Збройних Сил України,
генерал-лейтенант,***В. Є. Шамко,***начальник штабу – заступник командувача
Повітряних Сил Збройних Сил України, генерал-лейтенант,***О. М. Жарик,***заступник начальника штабу Командування
Повітряних Сил Збройних Сил України, полковник*

Сучасний стан, завдання та перспективи розвитку Повітряних Сил Збройних Сил України

У статті проведений аналіз сучасного стану, розглянута існуюча структура та наведені завдання, що виконуються Повітряними Силами Збройних Сил України.

Проаналізовані особливості охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів як завдання стратегічного рівня. Наведені основні напрями та окреслені першочергові заходи підвищення спроможностей військових частин Повітряних Сил на подальшу перспективу. Визначені шляхи розвитку родів військ та спеціальних військ Повітряних Сил Збройних Сил України.

Ключові слова: повітряні сили, авіація, зенітні ракетні війська, радіотехнічні війська, організаційна структура, орган військового управління, озброєння та військова техніка.

© М. М. Олещук, В. Є. Шамко, О. М. Жарик, 2021

Постановка проблеми. Наявний досвід анти-терористичної операції (АТО) та операції Об'єднаних сил (ООС) на сході України, аналіз сучасних збройних конфліктів визначають ведення боротьби в повітряному прості як один з основних факторів, який майже завжди вирішує долю конфлікту загалом або має суттєвий вплив на результат збройного протистояння [1–5].

Сьогодні не виключається можливість продовження «гібридної» війни із широкомасштабним застосуванням засобів повітряного нападу (ЗПН) Російської Федерації (РФ), яка постійно збільшує кількість своїх військ поблизу кордонів та на окупованих територіях сходу та півдня України [6].

Уже сьогодні, за відносно невеликий період часу, керівництвом держави і Збройних Сил України проведено низку заходів, спрямованих на підвищення обороноздатності України [7–9]. Так, Радою національної безпеки і оборони України прийнято рішення щодо значного збільшення фінансування Збройних Сил України. Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України у своєму привітанні з нагоди Дня Повітряних Сил Збройних Сил України підкреслив важливе значення виду в підтриманні обороноздатності держави. Одним з основних пріоритетних завдань для Повітряних Сил (ПС) Збройних Сил України (ЗС України) визначені забезпечення охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів, а також посилення протиповітряної оборони (ППО) в зоні конфлікту та бойових спроможностей військових частин ПС ЗС України [10–13].

У зв'язку із цим постійно підвищуються вимоги до ПС ЗС України щодо спроможності виконувати покладені на них завдання. Наявність боеготового та боездатного виду ЗС України, спроможного забезпечити ефективну охорону повітряного простору та своєчасно вирішувати поставлені завдання, є визначальним стримуючим фактором можливої агресії РФ проти України.

У свою чергу, досвід застосування ПС ЗС України в зоні проведення ООС свідчить про необхідність в умовах проведення сучасної війни використовувати сучасні зразки озброєння і військової техніки (ОВТ), пошуку нових способів їх застосування та вдосконалення існуючої структури органів військового управління (ОВУ) [14–16], що й зумовлює актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз набутого бойового досвіду застосування ПС ЗС України в ООС (АТО), результати бойових дій у Сирії, Лівії, Нагорному Карабасі та можливості ЗПН збройних сил РФ [3, 5, 6, 17] дають можливість визначити основні тенденції сучасної збройної боротьби в повітрі та особливості виконання завдань родами військ ПС ЗС України в сучасних операціях. У цьому контексті важливим є аналіз сучасних форм застосування та способів виконання завдань під час ведення бойових дій угрупованнями

родів військ ПС ЗС України [15, 16]. Набутий досвід дає змогу визначити шляхи підвищення бойових спроможностей авіації, зенітних ракетних та радіотехнічних військ, а також напрями модернізації існуючих та створення нових зразків ОВТ.

Потрібно зазначити, що необхідність стримування агресивних дій РФ привела до потреби зосередження основних зусиль ЗС України на виконанні завдань охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів (протиповітряної оборони) як завдання стратегічного рівня та необхідності розвитку і впровадження такої форми застосування, як повітряна операція з метою зриву або відбиття повітряної наступальної операції противника, яка має плануватися, готуватися та проводитися за єдиним замислом і планом та під єдиними керівництвом [15].

Сьогодні, в рамках імплементації стратегічних цілей розвитку Збройних Сил на основі прийнятих в НАТО принципів і стандартів, у систему управління ПС ЗС України покладено прийнятий у збройних силах країн НАТО принцип відокремлення функцій з формування, підготовки та розвитку військ від функцій управління їх застосуванням. Таким чином, органи управління ПС ЗС України приведені у відповідність до прийнятої за основу в країнах НАТО J(A)-структуру, при цьому відпрацьовані й активно впроваджуються основні доктринальні документи [10, 11, 14].

Стаття ґрунтується на аналізі визначених у Візії Повітряних Сил 2035 (далі – Візія) основних завдань і перспектив розвитку виду на найближчі 15 років. З урахуванням бачення Командування ПС ЗС України проаналізовані основні тенденції збройної боротьби на найближчу і подальшу перспективу, запропоновані шляхи розвитку.

З урахуванням положень, викладених у Візії, основними напрямами підвищення спроможностей родів військ ПС ЗС України мають бути:

- організація централізованого планування та управління застосуванням різномірних і різновідомчих сил та засобів ППО;
- збільшення обсягу спільних завдань щодо боротьби з малорозмірними цілями, які діють на гранично малих висотах;
- збільшення обсягу завдань, що виконуються різнорідними та різновідомчими силами і засобами в процесі виконання завдань з охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів;
- зосередження комплексного вогневого ураження противника на зниженні бойового потенціалу угруповань ЗПН противника;
- виконання завдань в умовах постійної загрози диверсійно-розвідувальних дій противника та в районах з нестабільною суспільно-політичною обстановкою.

З метою реалізації наведених напрямів підвищення бойових спроможностей військових частин ПС ЗС України передбачається проведення таких заходів:

- закупівля нових зразків озброєння та модернізація існуючого парку ОВТ;
- ремонт і відновлення справності ОВТ, передусім військових частин (підрозділів) бойового складу;
- проведення організаційних заходів в ОВУ та військових частинах ПС ЗС України з удосконалення організаційно-штатних структур та їхнього функціонування відповідно до А-структури за стандартами НАТО;
- продовження та відкриття нових дослідно-конструкторських робіт за напрямом розробки й модернізації ОВТ, проведення науково-дослідних робіт за актуальними напрямами дослідження теорії та практики застосування ПС ЗС України в операціях.

Мета статті – аналіз сучасного стану, виявлення проблемних питань, визначення перспектив та напрямів розвитку ПС ЗС України.

Виклад основного матеріалу

У вступному слові Візії командувач ПС ЗС України зазначив, що Повітряні Сили – це потужний, високоманеврений і технологічний вид Збройних Сил України, є і залишиться одним з головних інструментів стримування військової агресії проти України, забезпечення стійкості її системи оборони, гарантування миру і безпеки держави у взаємодії з іншими складовими сил оборони [13].

Повітряні Сили призначені для відбиття агресії з повітря, ураження з повітря угруповань військ (сил) та важливих об'єктів противника, прикриття у взаємодії з іншими видами Збройних Сил угруповань своїх військ, критичних об'єктів інфраструктури та комунікацій.

Основними завданнями Повітряних Сил є:

- несення бойового чергування з охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів;
- ведення повітряної, радіолокаційної, радіо- та радіотехнічної розвідки;
- охорона повітряного простору держави та контроль за дотриманням порядку його використання;
- забезпечення захисту об'єктів Повітряних Сил від терористичних посягань, підготовка і застосування сил і засобів у разі вчинення терористичного акту в повітряному просторі, участь у проведенні антитерористичних операцій;
- здійснення повітряних перевезень (аеромедицинської евакуації);
- виконання заходів пошуково-рятувального забезпечення.

На сьогодні до складу Повітряних Сил входять шість органів військового управління, одинадцять авіаційних бригад, п'ять зенітних ракетних бригад та шість зенітних ракетних полків, чотири радіотехнічні бригади, дві частини розвідки, два окремі батальйони радіоелектронної боротьби, частини та установи забезпечення життєдіяльності (рис. 1).

Основними структурними одиницями Повітряних Сил є повітряні командування, зміст діяльності яких

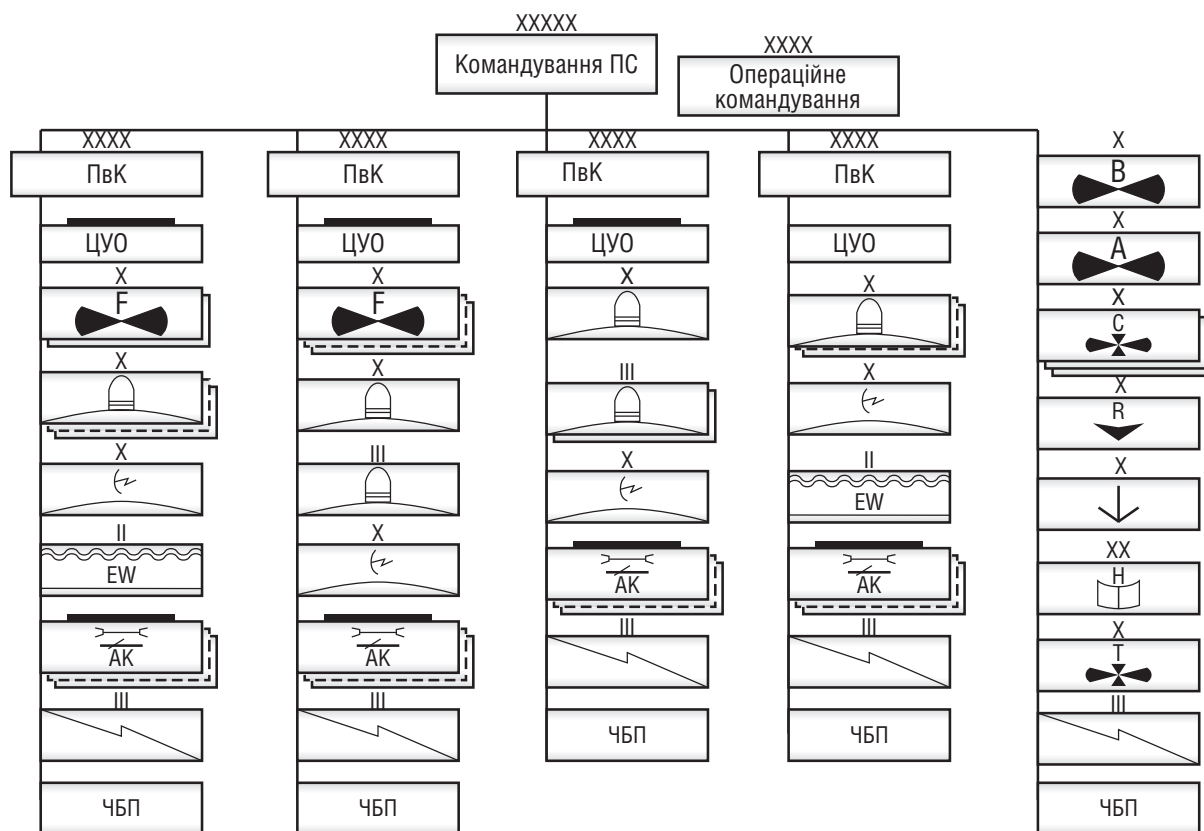

Рис. 1. Структура Повітряних Сил Збройних Сил України

спрямований на безпосередню організацію охорони повітряного простору у визначених зонах відповідальності. Водночас повітряні командування беруть участь у безпосередній реалізації заходів генерування підпорядкованих військ (сил).

До складу Повітряних Сил входять: авіація, зенітні ракетні війська, радіотехнічні війська, спеціальні війська, військові частини та підрозділи забезпечення (рис. 2).

Реалізація бойових можливостей родів військ (сил) ПС ЗС України залежить насамперед від рівня готовності техніки та особового складу до виконання завдань за призначенням, творчого підходу до способів і прийомів застосування військ, ступеня обґрунтованості прийнятих рішень.

Основними завданнями Повітряних Сил у структурі ЗС України є забезпечення охорони повітряного простору

Рис. 2. Склад Повітряних Сил Збройних Сил України

та протиповітряного прикриття важливих державних та військових об'єктів шляхом несення бойового чергування, порядок виконання якого закріплений у відповідних нормативних документах [18–20].

Щоденно до виконання завдань бойового чергування від Повітряних Сил залучаються визначені бойові розрахунки авіаційних, зенітних ракетних і радіотехнічних підрозділів, які забезпечують недоторканність державного кордону в повітряному просторі.

Створене угруповання чергових сил забезпечує безпосереднє зенітне ракетне прикриття важливих державних об'єктів (атомних електростанцій, населених пунктів першої категорії, гребель Дніпровського каскаду, об'єктів хімічної промисловості, інших важливих об'єктів держави).

На сьогодні протиповітряне прикриття важливих державних об'єктів не забезпечується на окупованих територіях Автономної Республіки Крим і на сході України.

Безпекове середовище довкола України залишається складним та динамічним (рис. 3). Російська Федерація постійно нарощує спроможності угруповань військ та повітряно-космічних сил поблизу державного кордону на півдні, сході та півночі України [8, 9, 14].

При цьому слід зазначити, що ПС ЗС України і досі опираються на успадковані від Радянського Союзу залишки бойового потенціалу, зразки озброєння і військової техніки. Ремонт, модернізація та підтримання боєздатності застарілих зразків техніки потребують значних економічно необґрунтованих ресурсів, що зумовлює необхідність уже сьогодні закуповувати нове сучасне озброєння.

Відповідно до Візії Збройних Сил України Повітряні Сили й надалі розвиватимуться так, щоб забезпечити максимально надійну охорону повітряного простору України, прикриття важливих об'єктів на території

України, а головне – прикриття угруповань військ під час ведення операцій [12].

В оборонному плануванні передбачається запровадити й удосконалити методи планування на основі загроз із застосуванням принципу «всебічного підходу до оборони», а також системи розвитку ПС ЗС України за принципом «планування на основі спроможностей, орієнтоване на загрози». Поточний цикл оборонного планування вже передбачає перехід до поточного управління ресурсами Повітряних Сил для досягнення визначених спроможностей.

У бойовому складі Повітряних Сил відповідно до Візії Повітряних Сил 2035 передбачається мати визначену кількість бойових бригад (полків), які будуть спроможні виконувати завдання у складі оперативних та оперативно-тактичних угруповань військ (сил) на загрозливих напрямках. Крім цього, передбачається мати необхідний комплект військових частин розвідки, військових частин оперативного (бойового) та інших видів усебічного забезпечення Повітряних Сил [13].

Визначений бойовий склад ПС ЗС України поступово підвищуватиме бойові спроможності шляхом удосконалення організаційно-штатних структур військових частин (підрозділів), нарощування підготовки військ (сил), покращення якісного стану озброєння та військової техніки, доведення до необхідного рівня обсягів непорушних запасів, створення військової інфраструктури, насамперед у східному та південному регіонах країни.

Передбачається розробити та впровадити національні стандарти (технічні регламенти) в частині, що стосується Повітряних Сил, розроблення та виробництва озброєння та спеціальної техніки для всіх складових сил оборони, привести основні зразки озброєння та спеціальної техніки до стандартів держав – членів НАТО, досягти необхідного для виконання завдань за призначенням рівня технічної готовності озброєння та військової техніки, укомплектованості ними військ (сил).

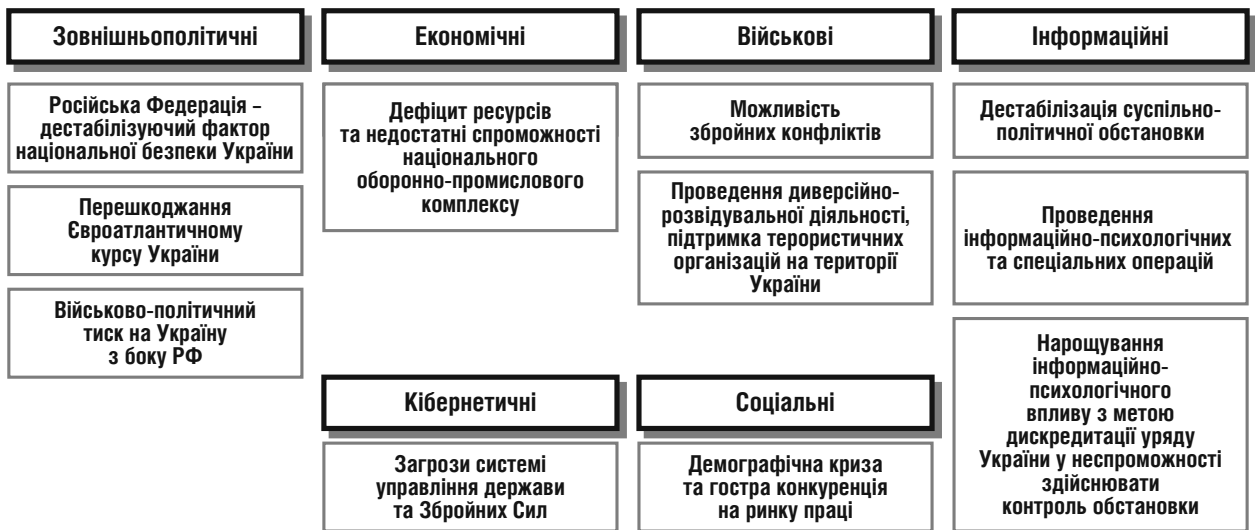

Рис. 3. Основні загрози в повітряному просторі України

Планується поступове відновлення непорушних запасів по службах тилу. Зокрема передбачається запровадити сучасні системи й технології забезпечення військ (сил), автоматизувати процеси управління логістичним забезпеченням, завершити перехід на єдину систему кодифікації військового майна сил оборони, сумісну із системою кодифікації, прийнятою в НАТО.

Для забезпечення ресурсних потреб логістика Повітряних Сил інтегрована до єдиної системи логістики.

Уже сьогодні Повітряні Сили перейшли на змішану систему комплектування особовим складом (військово-службовцями військової служби за контрактом та військової служби за призовом). При цьому пріоритет надається комплектуванню військових частин бойового складу військовослужбовцями за контрактом.

Пріоритет розвитку ОВТ ПС ЗС України буде наданий закупівлі нових і модернізації існуючих зразків з метою збільшення дальності виявлення і вогневого ураження повітряного противника, а також підвищення вогневих можливостей засобів ППО [12].

Для реалізації визначених завдань у повітряному просторі, відповідно до Візії, ПС ЗС України необхідно розвивати три групи спроможностей, які показані на *рисунку 4* [13]:

1) спроможності з ведення протиповітряної оборони, здатні утримати противника від агресії в повітряному просторі, а в разі розв'язання такої агресії – нанести критичні (неприйнятні) втрати ЗПН противника та змусити його до відмови від своїх планів;

2) наступальні, вогневі, транспортні та розвідувальні спроможності, які дадуть змогу в разі збройного конфлікту завоювати у визначеному районі та на визначений час перевагу в повітрі, створюючи необхідні передумови для подальшого нанесення ураження противнику, здійснення повітряних перевезень, ведення повітряної розвідки та виконання інших завдань в інтересах об'єднаних сил;

3) спроможності, що забезпечують виконання ПС ЗС України завдань за призначенням, їхню організаційну й технічну взаємосумісність із НАТО, а саме:

- сучасну, гнучку, стійку, високоефективну, технічно й організаційно сумісну з НАТО систему управління, здатну забезпечити адекватне і рішуче реагування на загрози в повітрі;
- ефективну та гнучку систему розвідки і спостереження за повітряним простором, що дає змогу завчасно виявляти загрози в повітрі;
- розгалужену наземну інфраструктуру (передусім аеродромну мережу) та систему логістичного забезпечення;
- умотивований та підготовлений персонал, який створює необхідний фундамент для реалізації ПС ЗС України свого потенціалу.

Ураховуючи положення Візії, Повітряні Сили зразка 2035 р. повинні стати універсальним, гнучким та високомобільним інструментом воєнної сили, що використовує передові мережеві технології побудови та управління. Для забезпечення виконання ПС ЗС України завдань за призначенням має бути забезпечений сталий і поступовий розвиток системи управління й засобів її автоматизації, системи радіолокаційної розвідки повітряного простору, системи логістичного забезпечення та аеродромної мережі. Зазначені заходи мають відбуватися на фоні забезпечення досягнення взаємосумісності з країнами-партнерами, створення передумов і досягнення визначеного рівня вимог для вступу до Організації Північноатлантичного договору як на організаційному, так і на технічному рівнях [13].

Зазначені завдання мають виконуватися за етапами, тривалість кожного з яких становитиме п'ять років.

На основі Візії Командування ПС ЗС України до 2035 р. практично вся застаріла бойова техніка має бути виведена зі складу ПС ЗС України. Натомість мають бути

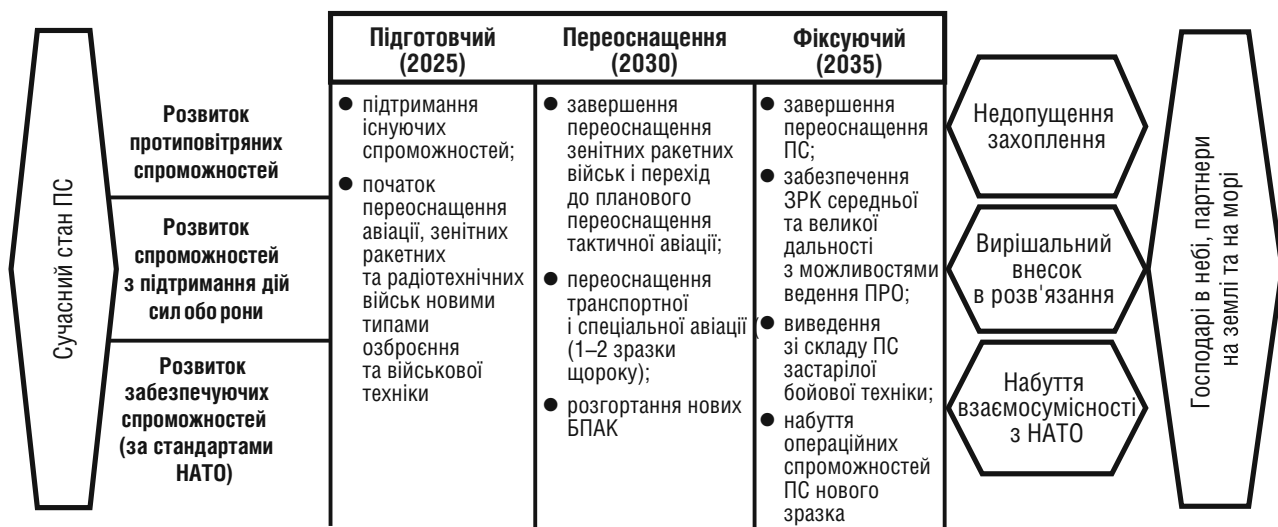

Рис. 4. Узагальнені етапи розвитку Повітряних Сил

сформовані та набути операційні спроможності Повітряні Сили нового зразка. Система управління, всебічного забезпечення, особовий склад повинні бути готові до ефективного застосування набутих спроможностей у всіх визначених сценаріях. Укомплектовані високопрофесійним вмотивованим персоналом, оснащені сучасними багатофункціональними бойовими платформами, поєднаними в єдину розподілену мережу повітряних і наземних роїв, вони будуть здатні швидко розосереджуватись, уникаючи нищівних ударів, і так само швидко концентрувати зусилля, наносячи разючі удари у відповідь більш потужному, проте менш гнучкому противнику, спричиняючи йому неприйнятні втрати та змушуючи до відмови від своїх агресивних цілей [13].

Візія визначає основні завдання авіації ПС ЗС України протягом наступних 15 років, а саме забезпечення винищувального авіаційного прикриття та відбиття (у взаємодії із зенітними ракетними військами) ударів засобів повітряного нападу противника по важливих (критичних) об'єктах інфраструктури та комунікацій, угрупованнях військ (сил), що прикриваються, збереження їхньої боєздатності і створення умов для виконання ними поставлених завдань. Існуюча модель тактичної авіації у складі її родів (винищувальної, бомбардувальної, штурмової, розвідувальної), озброєних широкою номенклатурою літаків типу МіГ-29, Су-27, Су-24М, Су-25, Су-24МР, має зазнати змін у напрямі уніфікації та трансформуватися до моделі багатофункціональних військових частин (підрозділів) тактичної авіації, озброєних єдиним типом багатоцільового винищувача покоління 4++ закордонного виробництва (типу Saab JAS-39E/F Gripen, F-15 SE або інші), що дасть можливість забезпечити уніфікацію та економію ресурсів. Ці військові частини оновленої тактичної авіації мають стати основним носієм оборонних (у взаємодії із зенітними ракетними військами), наступальних, вогневих і розвідувальних повітряних спроможностей. Основні заходи переоснащення (включно з позбавленням від застарілих зразків авіаційної техніки) мають відбутися протягом другої фази реалізації Візії (2025–2030) [13].

Візія висвітлює напрями розвитку всіх родів авіації. Що стосується транспортної та спеціальної авіації, оснащеної широкою номенклатурою літаків типу Ан-30, Іл-76МД, Ан-26 та вертольотами типу Мі-8, то вона також має зазнати змін у напрямі уніфікації. Як єдина транспортна платформа має бути обраний сучасний середній транспортний літак національного виробництва, на базі якого створюватимуться інші зразки спеціальної авіаційної техніки. Переоснащення транспортної та спеціальної авіації має розпочатися протягом другої фази та завершитися на третій фазі. Навчальна авіація, оснащена літаком ЛІ-39, має бути переоснащена на сучасний багатофункціональний навчально-бойовий літак, який стане основною навчальною платформою, а за потреби зможе використовуватися для виконання окремих бойових завдань з метою посилення спроможностей тактич-

ної авіації. Безпілотна складова має бути представлена розвідувальними та розвідувально-ударними комплексами оперативного-тактичного (оперативного) рівня як іноземного, так і вітчизняного виробництва [13].

Основним завданням зенітних ракетних військ Повітряних Сил, з огляду на Візію, протягом наступних 15 років буде забезпечення зенітного ракетного прикриття та відбиття (у взаємодії з авіацією) ударів ЗПН противника по важливих (критичних) об'єктах інфраструктури і комунікацій, угрупованнях військ (сил), що прикриваються, збереження їхньої боєздатності. Зенітні ракетні війська зразка 2035 р. матимуть у своєму складі уніфіковані високомобільні підрозділи, здатні забезпечити прикриття військ та об'єктів меншою чисельністю, використовуючи маневр силами і точність застосування зброї [13].

З метою досягнення визначених спроможностей ПС ЗС України існуюча номенклатура зенітних ракетних комплексів та систем типів Бук-М1, С-125, С-300П, С-300В1 та їхніх модифікацій має бути уніфікована, а також здійснений перехід до високомобільного, мережеорієнтованого, географічно розподіленого зенітного ракетного комплексу іноземного виробництва середньої дальності (типу NASAMS). Основні заходи переоснащення (включно з позбавленням від застарілих зразків) мають відбутися протягом першої фази реалізації Візії Повітряних Сил 2035 р. [13].

З метою забезпечення реалізації положень Візії щодо гарантованого прикриття найбільш чутливих і критичних об'єктів системи державного управління, об'єктів національної економіки та інфраструктури, окремих критичних елементів бойової побудови військ в операціях від засобів ураження типу «Град», «Ураган» та оперативного-тактичних ракет типу «Іскандер» має бути закуплений зенітний ракетний комплекс середньої та великої дальності з можливостями з ведення протиракетної оборони (типу SAMP-T, Barak-8, ЗРК Patriot або ЗРК-С(В)Д та ПРО та подібних). Закупівля зазначеного зразка передбачається протягом третьої фази. Пріоритет буде наданий вітчизняному виробнику (за умов успіху в реалізації проекту ЗРК-С(В)Д та ПРО) [13].

Ураховуючи досвід бойових дій на Близькому Сході, можна задіяти для прикриття об'єктів від ударів тактичних ракет реактивну систему залпового вогню – систему «Залізний купол».

Основним завданням радіотехнічних військ ПС ЗС України, відповідно до Візії, упродовж наступних 15 років буде радіолокаційна розвідка повітряного простору з метою виявлення порушення державного кордону в повітрі, виявлення повітряного противника, розпізнавання замислу повітряного нападу та забезпечення оповіщення Збройних Сил про існуючі й потенційні загрози з повітряного простору. Розвиток радіотехнічних військ повинен мати плановий і поступовий характер і відбуватися відповідно до вже визначених пріоритетів, зокрема нарощування системи радіолокаційної розвідки на середніх і малих висотах на загрозових напрямках з одночасним

широким запровадженням засобів автоматизації. Формування додаткових автоматизованих радіотехнічних підрозділів дасть змогу наростити спроможності з виявлення повітряного противника на середніх і малих висотах на загрозливих напрямках [13].

Водночас із метою збільшення інформаційних можливостей радіотехнічних підрозділів пріоритет розвитку ОВТ радіотехнічних військ буде наданий сучасним мобільним автоматизованим засобам радіолокації та комплексам засобів автоматизації національного виробництва, оснащеним сучасними цифровими засобами зв'язку і передачі інформації, включно з автоматичними засобами радіолокації з дистанційним управлінням, мобільними засобами обслуговування і ремонту [13].

Окремим напрямом розвитку радіотехнічних військ, згідно з Візією, стане забезпечення взаємосумісності системи збирання та відображення інформації про повітряну обстановку з інформаційними системами закордонних партнерів і підготовка персоналу до роботи в автоматизованих угрупованнях. Нарощування спроможностей з виявлення повітряних цілей на малих та гранично малих висотах, управління силами й засобами ПС ЗС України можливе за допомогою літаків дальнього радіолокаційного виявлення та управління вітчизняного виробництва [13].

Візія передбачає значні зміни в системі розвідки ПС ЗС України, яка протягом наступних 15 років має забезпечити цілодобове визначення місцезнаходження та розпізнавання в щільному електромагнітному середовищі в повітрі й на землі повітряного противника та виявлення його намірів з підготовки і нанесення ударів з повітря. Пріоритет розвитку сил і засобів розвідки має бути наданий відновленню спроможностей з ведення радіотехнічної розвідки (повітряної та наземної) Повітряних Сил. Мають бути також забезпечені розвиток спроможностей з видової та радіорозвідки, відповідної інфраструктури та взаємосумісність елементів системи розвідки Повітряних Сил із системою розвідки Збройних Сил України і країн – партнерів НАТО, збільшення інформаційних можливостей та автоматизація ведення розвідки окремим підрозділом і системою загалом. Існуюча модель розвідки трансформується до моделі достовірного розпізнавання повітряного противника та виявлення його намірів з підготовки і нанесення ударів з повітря [13].

Вирішення завдань створення ефективної та стійкої системи ППО з урахуванням досвіду сучасних конфліктів та заходів оперативної підготовки можливе лише за умови потужної підсистеми радіоелектронної боротьби.

Сили і засоби радіоелектронної боротьби ПС ЗС України, відповідно до Візії, впродовж наступних 15 років мають забезпечувати виявлення і придушення радіоелектронних засобів розвідки та наведення зброї повітряного противника на загрозливих напрямках. Радіоелектронна боротьба в Повітряних Силах моделі 2035 р. має

охоплювати наземні й повітряні сили і засоби, що автоматизовано управляються високопідготовленим персоналом і застосовуються в єдиній інфраструктурі радіоелектронної боротьби Збройних Сил України в єдиному інформаційному полі [13].

Аеродромна мережа ПС ЗС України налічує 26 аеродромів. Усі аеродроми зі штучним покриттям на сьогодні перебувають в експлуатаційно-придатному стані, однак використовуються з обмеженнями з огляду на тривалі строки експлуатації штучних покриттів (понад 50 років) та за технічним станом потребують капітального ремонту або реконструкції.

З метою реалізації принципів мережецентричного управління і застосування ПС ЗС України, здатності швидко розосереджуватися для уникнення ударів противника, зосереджувати зусилля на найнебезпечніших напрямках передбачений розвиток аеродромної мережі шляхом проведення капітального ремонту (реконструкції) аеродромів Повітряних Сил з урахуванням подальшого розміщення на основних аеродромах авіаційних баз і відповідних авіаційних підрозділів з підрозділами логістичного забезпечення.

Ураховуючи положення Візії, система зв'язку та радіотехнічного забезпечення, яка є технічною основою системи управління, має забезпечувати зліт і посадку сучасних літальних апаратів за будь-яких погодних умов і часу доби, стійке та гнучке управління в повітрі та забезпечувати надійність зв'язку на всіх рівнях управління ПС ЗС України. За таких умов існуюча модель системи зв'язку трансформується до багатофункціональної системи для перспективної системи управління Повітряних Сил, здатної адекватно реагувати на кіберзагрози та зміни в зовнішньому багатодоменому середовищі [13].

Існуюча модель автоматизації, на думку Командування ПС ЗС України, має трансформуватися до моделі комплексної автоматизації всіх процесів управління, інтеграції до Єдиної автоматизованої системи управління ЗС України, створенням єдиного інформаційного простору. Основні зусилля повинні бути зосереджені на максимальному використанні промислових потужностей вітчизняного оборонно-промислового комплексу з виробництва перспективних комплексних засобів автоматизації та проведенні дослідно-конструкторських робіт з модернізації наявних зразків з урахуванням поставок новітніх зразків озброєння та військової техніки [13].

Саме реалізація зазначених заходів та Програми створення системи об'єднаного керівництва силами оборони та військового управління забезпечить у майбутньому набуття Повітряними Силами спроможностей для ефективного виконання завдань за призначенням із забезпечення недоторканості повітряних кордонів України, а також сприятиме досягненню ЗС України євроатлантичних стандартів.

Висновок

У статті розглянута сучасна структура ПС ЗС України, існуючі проблеми ефективного застосування військових частин і підрозділів Повітряних Сил у сучасних умовах, основні фактори, які впливають на подальший розвиток ПС ЗС України як одного з найперспективніших видів ЗС України. Визначені проблемні питання та напрями розвитку основних родів військ та спеціальних військ ПС ЗС України, ОВУ, структур безпосереднього підпорядкування та зразків ОВТ.

Реалізація наведених у статті заходів значно збільшить оперативні спроможності ПС ЗС України щодо гарантованого виконання завдань за призначенням, сприятиме створенню боєготового та боєздатного угруповання ПС ЗС України, спроможного ефективно виконувати визначені завдання в операціях (бойових діях) з урахуванням існуючих викликів та загроз національній безпеці України.

Перелік літератури

1. *Слипченко В. И.* Война будущего (прогностический анализ) / В. И. Слипченко. – М. : Объединенное Гуманитарное Издательство, 2010. – 144 с.
2. *Шамко В. Є.* Основні особливості застосування Повітряних Сил в сучасних умовах ведення збройної боротьби / В. Є. Шамко, О. М. Жарик, В. В. Коваль // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2017. – № 2 (27). – С. 15–18.
3. *Белесков М. М.* Сучасний російський спосіб ведення війни: теоретичні основи і практичне наповнення : аналітична доповідь / М. М. Белесков. – К. : НІСД, 2021. – 29 с.
4. Історія та сучасність Повітряних Сил Збройних Сил України / Командування Повітряних Сил Збройних Сил України // Оборонний вісник. – 2021. – № 7. – С. 4–11.
5. Аналіз операційного середовища та ймовірні сценарії застосування Повітряних Сил Збройних Сил України [Електронний ресурс] / С. С. Дроздов, В. В. Тюрін, О. А. Коршець, В. М. Горбенко // Наука і оборона. – 2019. – № 3. – С. 25–30. – Режим доступу : <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2019-8-3-25-30>.
6. *Горбенко В. М.* Оцінювання можливих механізмів досягнення Російською Федерацією політичних цілей в Україні з використанням концепцій стратегічного паралічу та операцій на основі ефектів / В. М. Горбенко, О. А. Коршець, Н. О. Корюлюк // Збірник наукових праць Харківського Національного університету Повітряних Сил. – 2020. – № 1 (63). – С. 113–123.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 473/2021 від 17 вересня 2021 р.. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#Text>.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 392/2020 від 14 вересня 2020 р.. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 121/2021 від 25 березня 2021 р.. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.
10. Доктрина «Повітряні Сили Збройних Сил України» : ВКП 1-00(12).01 / Командування ПС ЗСУ, ХНУПС ім. І. Кожедуба. – [Київ, 2020]. – 40 с.
11. Доктрина з охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів : ВКДП 3-08(01).01 / Командування ПС ЗСУ, ХНУПС ім. І. Кожедуба. – [Київ, 2020]. – 33 с.
12. Візія Генерального штабу ЗС України щодо розвитку Збройних Сил України на найближчі 10 років [Електронний ресурс] // Збройні Сили України. – Режим доступу : <https://www.zsu.gov.ua/menu/5fe440852f429b1f88ce9ca8>.
13. Візія Повітряних Сил 2035 / Міністерство оборони України, Командування ПС ЗСУ. – [Київ], 2020. – 39 с.
14. Об'єднана оперативна концепція сил оборони 2030 / Генеральний штаб ЗСУ. – [Київ], 2021. – 34 с.
15. *Горбенко В. М.* Методичний підхід до визначення форм дій та способів застосування військових формувань у системі операцій збройних сил [Електронний ресурс] / В. М. Горбенко, В. В. Тюрін, О. А. Коршець // Наука і оборона. – 2019. – № 2. – С. 29–34. – Режим доступу : <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2019-7-2-29-34>.
16. *Шамко В. Є.* Розвиток форм і способів застосування Повітряних Сил Збройних Сил України в сучасних умовах ведення збройної боротьби / В. Є. Шамко, О. М. Жарик, В. В. Коваль // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2018. – № 2 (31). – С. 9–15.
17. Сучасне озброєння і військова техніка Збройних сил Російської федерації. Довідник учасника ООС / С. П. Корнійчук, О. В. Турінський, Г. В. Певцов та ін. ; за заг. ред. С. П. Корнійчука. – Х. : ДІСА ПЛЮС, 2020. – 1220 с.
18. Про затвердження Порядку взаємодії з припинення протиправних дій повітряних суден, які можуть використовуватися для вчинення терористичних актів у повітряному просторі України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 153 від 7 лютого 2007 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2007-%D0%BF#Text>.
19. Про затвердження Порядку виконання завдань черговими силами з охорони повітряного простору України та протиповітряного прикриття важливих державних та військових об'єктів у мирний час та в особливий період (крім періоду дії воєнного стану) [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 377 від 26 травня 2005 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-2005-%D0%BF#Text>.
20. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 954 від 6 грудня 2017 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF#Text>.